

Briselē, 28.5.2014.
COM(2014) 330 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Eiropas enerģētiskās drošības stratēģija

{SWD(2014) 330 final}

Eiropas Savienības labklājība un drošība ir atkarīga no stabilas un neizsīkstošas energopiegādes. Fakts, ka iedzīvotāji lielākajā daļā dalībvalstu kopš 70. gadu naftas krīzēm nav pieredzējuši ilgstošus energopiegādes traucējumus, ir pierādījums tam, ka ES un dalībvalstīm ir izdevies nodrošināt iepriekš minēto. Lielākajai daļai iedzīvotāju enerģija ir pieejama pēc vajadzības, un tā ir pieejama jebkurā vietā un ir nemanāma. Tam ir liela ietekme uz faktoriem, kas nosaka valstu lēmumus par enerģētikas politiku, proti, energopiegādes drošībai netiek piešķirta tik liela nozīme kā citiem apsvērumiem.

Tomēr 2006. un 2009. gada ziemā iedzīvotāji dažās dalībvalstīs ES austrumos cieta no īslaicīgiem traucējumiem gāzes piegādē. Tas bija nepārprotams signāls, ka ir vajadzīga kopēja Eiropas enerģētikas politika. Kopš tā laika ir daudz paveikts, lai stiprinātu ES energopiegādes drošību gāzes piegādē un samazinātu to dalībvalstu skaitu, kas ir pilnībā atkarīgas no viena piegādātāja. Tomēr, neraugoties uz visiem panākumiem infrastruktūras nostiprināšanas un piegādātāju dažādošanas jomā, ES joprojām ir neaizsargāta pret ārējiem satricinājumiem enerģētikas jomā, kā to skaidri parāda turpmāk sniegtie skaitļi. Tāpēc ES ir vajadzīga racionāla enerģētiskās drošības stratēģija, kuras īstermiņa mērķi būtu sekmēt noturību pret šādiem satricinājumiem un energopiegādes traucējumiem, bet ilgtermiņa mērķi — samazināt neatkarību no konkrētiem kurināmā veidiem, enerģijas piegādātājiem un maršrutiem. Politikas veidotājiem valstu un ES līmenī ir jāskaidro iedzīvotājiem izvēles, kas jāizdara, lai samazinātu šo atkarību.

Galvenie fakti un skaitļi, kas raksturo ES energopiegādes drošību

- Pašlaik ES importē 53 % no energoresursiem, ko tā patērē. Atkarība no enerģijas importa attiecas uz jēlnaftu (importēti tiek gandrīz 90 %), dabasgāzi (66 %) un mazākā mērā uz cieto kurināmo (42 %), kā arī kodoldegvielu (40 %).
- Energopiegādes drošība ir jautājums, kas jārisina ikvienai dalībvalstij, tomēr dažas dalībvalstis ir neaizsargātākas par citām. Šis jautājums ir īpaši aktuāls mazāk integrētajos reģionos, kam ir mazāk savienojumu, piemēram, Baltijas valstīs un Austrumeiropā.
- Vissasāpējušākā energopiegādes drošības problēma ir cieša atkarība no viena ārējā piegādātāja. Tas jo īpaši attiecas uz gāzes, kā arī elektroenerģijas importu:
 - sešas dalībvalstis ir atkarīgas no Krievijas, kura ir to vienīgā ārējā gāzes piegādātāja, turklāt trijās no tām dabasgāzes patēriņš veido vairāk nekā ceturto daļu no to kopējā energopatēriņa. 2013. gadā enerģijas imports no Krievijas veidoja 39 % no ES dabasgāzes importa, un šis apjoms veido 27 % no ES gāzes patēriņa. Gāzes apjoms, ko Krievija eksportēja uz Eiropu, veidoja 71 % no tās kopējā gāzes eksporta, un lielākā daļa tika eksportēta uz Vāciju un Itāliju (sk. 1. pielikumu);
 - elektroenerģijas jomā trīs dalībvalstis (Igaunija, Latvija un Lietuva) ir atkarīgas no viena ārējā operatora, kurš nodrošina to elektroenerģijas tīkla darbību un balansēšanu.
- Izmaksas par ES ievesto enerģiju ir vairāk nekā 1 miljards euro dienā (aptuveni 400 miljardi euro 2013. gadā), un tās veido vairāk nekā vienu piektdaļu no kopējā ES importa. ES importē jēlnaftu un naftas produktus vairāk nekā 300 miljardu euro vērtībā, un no šiem resursiem viena trešdaļa tiek importēta no Krievijas.
- ES energopiegādes drošība jāskata arī saistībā ar pieaugošo pieprasījumu pēc enerģijas visā pasaulē, kurš saskaņā ar prognozēm līdz 2030. gadam palielināsies par 27 %, kas nozīmē būtiskas izmaiņas energopiegādēs un tirdzniecības plūsmās.

Turpmāk izklāstītās stratēģijas pamatā ir panākumi un atziņas, ko sniegusi spēkā esošās politikas piemērošana, un tas, cik efektīva bija Savienības reakcija iepriekšējo energopiegādes krīžu laikā, — Eiropa ir guvusi nozīmīgus panākumus attiecībā uz iekšējā enerģijas tirgus izveides pabeigšanu, palielinot starpsavienojumu skaitu, pasaules mērogā tai ir vieni no labākajiem energointensitātes rādītājiem, un salīdzinājumā ar tās lielākajiem partneriem tai ir sabalansētāka energoresursu struktūra.

Tomēr pārāk bieži ar energopiegādes drošību saistītie problēmjaucējumi tiek risināti tikai valstu līmenī, nepievēršot pienācīgu uzmanību faktam, ka dalībvalstis ir savstarpēji atkarīgas. Lai nodrošinātu lielāku energopiegādes drošību, pirmkārt, ir jāsteno vienotāka pieeja, nodrošinot iekšējā tirgus funkcionēšanu, un ir vairāk jāsadarbības reģionālā un Eiropas līmenī, jo īpaši attiecībā uz tīklu modernizācijas un tirgu atvēršanas koordināciju, un, otrkārt, ir vajadzīga saskaņotāka ārējā rīcība. Cita starpā tas nozīmē, ka ar paplašināšanās instrumentu palīdzību jānodrošina, lai minētos pamatprincipus ievēro arī kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis.

Pašreiz ES ir vienīgā lielā tautsaimniecības dalībniece, kas 50 % no savas elektroenerģijas¹ saražo, neradot siltumnīcefekta gāzu emisijas. Šī tendence ir jāturpina. Ilgtermiņa perspektīvā Savienības energopiegādes drošība ir cieši saistīta ar vajadzību pēc pārejas uz konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku, kura tiecas uz mazāku importēta fosilā kurināmā izmantojumu; šī pāreja būs arī nozīmīgs energopiegādes drošības balsts. Tādējādi šī Eiropas enerģētiskās drošības stratēģija ir būtiska klimata un enerģētikas politikas satvara laikposmam līdz 2030. gadam² daļa, un tā ir arī pilnībā saskaņota ar konkurētspējas un rūpniecības politikas³ mērķiem. Tāpēc ir svarīgi, lai minētais satvars drīzumā tiktu apstiprināts, kā to norādījusi Eiropadome, un dalībvalstis kopīgi būtu gatavas izstrādāt un īstenot ilgtermiņa plānus konkurētspējīgai, drošai un ilgtspējīgai enerģijas nodrošināšanai. Energopiegādes drošības jautājumu risināšanai strauji mainīgos apstākļos būs vajadzīgs elastīgums, spēja pielāgoties un mainīties. Tāpēc šajā stratēģijā, iespējams, būs jāizdara izmaiņas, lai pielāgotos apstākļu maiņai.

Stratēģijā ir noteiktas jomas, kurās īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā jāpieņem lēmumi vai jāveic konkrēti pasākumi, lai reaģētu uz bažām par energopiegādes drošību. Tās pamatu veido astoņi galvenie pīlāri, kuri kopā veicina ciešāku sadarbību, no kā labumu gūs visas dalībvalstis, kuri vienlaikus respektē valstu izdarītās izvēles enerģētikas jomā un kuru pamatā ir solidaritātes princips:

1. tūlītēja rīcība, kuras mērķis ir palielināt ES spēju pārvarēt ilglaicīgus energopiegādes traucējumus 2014./2015. gada ziemā;
2. ārkārtas situāciju/solidaritātes mehānismu nostiprināšana, tostarp riska novērtējumu un ārkārtas rīcības plānu koordinācija, un stratēģiskās infrastruktūras aizsardzība;
3. enerģijas pieprasījuma ierobežošana;
4. labi funkcionējoša un pilnībā integrēta iekšējā tirgus izveide;
5. enerģijas ražošanas palielināšana Eiropas Savienībā;
6. turpmāka energotehnoloģiju izstrāde;
7. ārējo piegāžu un saistītās infrastruktūras dažādošana;

¹ 23 % atjaunojamo energoresursu un 27 % kodolenerģijas.

² COM(2014) 15.

³ Komisijas paziņojums "Eiropas rūpniecības atdzimšana" (COM(2014) 14).

8. dalībvalstu enerģētikas politikas koordinācijas uzlabošana enerģētikas jomā un vienotas nostājas paušana ārējā enerģētikas politikā.

1. TŪLĪTĒJA RĪCĪBA AR MĒRĶI PALIELINĀT ES SPĒJU PĀRVARĒT ILGLAICĪGUS ENERGOPIEGĀDES TRAUCĒJUMUS 2014./2015. GADA ZIEMĀ

Ņemot vērā pašreiz notiekošo Ukrainā un iespējamos energopiegādes traucējumus, īstermiņa pasākumiem jākoncentrējas uz valstīm, kuras ir atkarīgas no viena gāzes piegādātāja.

Gaidāmajā ziemā Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, regulatoriem, pārvades sistēmu operatoriem un operatoriem, lai uzlabotu Savienības tūlītējo sagatavotību attiecībā uz iespējamajiem traucējumiem. Īpaša uzmanība tiks pievērsta neaizsargātajām teritorijām, uzglabāšanas iespēju uzlabošanai (piemēram, Latvijas uzglabāšanas iespēju pilnīgam izmantojumam Baltijas reģionā), reverso plūsmu attīstīšanai (par paraugu izmantojot veiksmīgo Slovērijas un Ukrainas saprašanās memorandu), energopiegādes drošības plānu izstrādei reģionālā līmenī un sašķidrinātās dabasgāzes potenciāla lielākam izmantojumam.

Galvenie pasākumi

Komisijai un dalībvalstīm vajadzētu:

- pastiprināt sadarbību Gāzes koordinācijas grupā⁴, proti, turpināt uzraudzīt dabasgāzes plūsmas un gāzes krājumu līmeni un ES un/vai reģionālā līmenī koordinēt dalībvalstu riska novērtējumus un ārkārtas rīcības plānus;
- atjaunināt riska novērtējumus un preventīvos rīcības un ārkārtas rīcības plānus, kā paredzēts Regulā Nr. 994/2010;
- sākt energopiegādes drošības spriedzes testus, ņemot vērā risku, ka gaidāmajā ziemā varētu tikt traucēta energopiegāde, un vajadzības gadījumā izstrādāt tādas rezerves mehānismus kā gāzes krājumu palielināšana, ārkārtas infrastruktūru izveide un reverso plūsmu attīstīšana, enerģijas pieprasījuma samazināšana vai pāreja uz alternatīviem kurināmajiem ļoti īsā termiņā;
- turpināt sadarboties ar gāzes piegādātājiem un pārvades sistēmu operatoriem, lai apzinātu iespējamos īstermiņa papildu piegāžu avotus, jo īpaši attiecībā uz sašķidrināto dabasgāzi.

2. ĀRKĀRTAS SITUĀCIJU / SOLIDARITĀTES MEHĀNISMU NOSTIPRINĀŠANA, TOSTARP RĪSKA NOVĒRTĒJUMU UN ĀRKĀRTAS RĪCĪBAS PLĀNU KOORDINĀCIJA, UN STRATĒĢISKĀS INFRASTRUKTŪRAS AIZSARDZĪBA

ES galvenā prioritāte ir nodrošināt, ka, pēc iespējas labāk sagatavojoties un plānojot, tiek uzlabots noturīgums pret pēkšņiem energopiegādes traucējumiem, tiek aizsargāta stratēģiskā infrastruktūra un kopīgi tiek atbalstītas visneaizsargātākās dalībvalstis.

⁴ Izveidota ar Regulu (ES) Nr. 994/2010 par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem.

2.1. Naftas krājumi

Dalībvalstīm ir jāizveido un jāuztur jēlnaftas un naftas produktu obligātas rezerves, kas mazinās energopiegādes traucējumu risku⁵. Pašreizējie krājumi ir līdzvērtīgi aptuveni 120 dienu patēriņam, kas krietni pārsniedz minimālo prasību nodrošināt krājumus, ar kuriem energopiegādi var nodrošināt 90 dienas. Turklāt ES krājumu uzturēšanas pienākums ir saskanīgs un saistīts ar naftas krājumu uzturēšanas pienākumu, ko noteikusi Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (*IEA*). Minētie instrumenti ir pierādījuši savu nozīmīgumu un efektivitāti. Garantija, ka piegāde, visticamāk, netiks fiziski traucēta, ir būtisks elements, kas ļauj mazināt tirgus cenu svārstības krīzes gadījumā. Tāpēc ES būtu jāveicina turpmāka starptautiskā sadarbība un pārredzamība attiecībā uz naftas krājumiem un naftas tirgiem, iesaistot tādus jaunus lielākos patērētājus kā Ķīna un Indija.

2.2. Gāzes piegādes traucējumu riska novēršana un mazināšana

Kopš 2006. un 2009. gada gāzes piegādes krīzēm ES ir nostiprinājusi savas koordinācijas spējas, lai novērstu un mazinātu iespējamus gāzes piegādes traucējumus⁶. Pašlaik ieguldījumi rezerves infrastruktūras izveidē ir obligāti — dalībvalstīm līdz 2014. gada 3. decembrim jānodrošina, lai infrastruktūra spētu tikt galā ar maksimumslodzi pat tad, ja tiek pārtraukta padeve no vienīgā lielākā infrastruktūras elementa. Papildus jānodrošina, lai visos pārrobežu starpsavienojumos starp dalībvalstīm darbotos reversās plūsmas.

ES ir arī labāk sagatavota gāzes piegādes traucējumiem. Ir pieņemti ES noteikumi, lai nodrošinātu piegādi aizsargātajiem klientiem (piemēram, klientiem, kas gāzi izmanto apkurei) smagos apstākļos, tostarp infrastruktūras traucējumu gadījumā parastos ziemas apstākļos, un dalībvalstīm ir jāizstrādā plāni gatavībai ārkārtas situācijām un plāni rīcībai ārkārtas situācijās. Gāzes koordinācijas grupa, kurā piedalās dalībvalstu pārstāvji, regulatori un visas ieinteresētās personas, ir pierādījusi, ka tā ir efektīva ES mēroga platforma informācijas apmaiņai starp ekspertiem un rīcības koordinēšanai. Minētie noteikumi veido Eiropas satvaru, kas rada uzticību un nodrošina solidaritāti, jo šis satvars garantē, ka dalībvalstis pilda savus pienākumus valsts līmenī un kopīgi uzlabo energopiegādes drošību.

Līdzšinējā pieredze saistībā ar gāzes piegādes drošību liecina, ka ar ciešāku valstu savstarpējo sadarbību rodas sinerģija, piemēram, veicot riska novērtējumus (spriedzes testus) un izstrādājot energopiegādes drošības plānus reģionālā un ES līmenī, izstrādājot tiesisko regulējumu attiecībā uz gāzes krātuvēm, ar kuru tiktu atzīta to stratēģiskā nozīme energopiegādes drošībā, vai ES mērogā precizējot termina "aizsargātie patērētāji" definīciju. Iepriekš minētais būs daļa no Gāzes piegādes drošības regulas noteikumu un to īstenošanas pilnīgas pārskatīšanas, kuru Komisija pabeigs līdz 2014. gada beigām.

Turklāt starptautiskā līmenī kopā ar galvenajiem stratēģiskajiem partneriem varētu paredzēt jaunus energopiegādes drošības instrumentus. Minimālas esošo energopiegādes drošības krājumu daļas apvienošana virtuālā kopējā krājumu rezervē, piemēram, ar

⁵ 2009. gada 14. septembra Direktīva 2009/119/EK, ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regula (ES) Nr. 994/2010 par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un Padomes Direktīvas 2004/67/EK atcelšanu.

Starptautiskās Enerģētikas aģentūras (*IEA*) palīdzību, ļautu ātri reaģēt nelielu piegādes traucējumu gadījumā⁷.

2.3. Kritiskās infrastruktūras aizsardzība

ES ir sākusī izstrādāt politiku, kuras mērķis ir nodrošināt kritiskās infrastruktūras fizisko aizsardzību (pret dažādu veidu apdraudējumu utt.) un kura aptver energoinfrastruktūru⁸. Lielāka uzmanība būtu jāpievērš IT drošībai. Turklāt ir vajadzīgas plašākas diskusijas par to, kā aizsargāt stratēģisko energoinfrastruktūru, piemēram, gāzes un elektroenerģijas pārvades sistēmas, kuras visiem patērētājiem sniedz nozīmīgus pakalpojumus. Diskusijās vajadzētu risināt jautājumu par trešo valstu struktūrām, kas kontrolē stratēģisko infrastruktūru, proti, valsts uzņēmumiem, valsts bankām vai valsts ieguldījumu fondiem no galvenajām piegādes valstīm, kuras vēlas ienākt ES enerģijas tirgū vai kavēt piegāžu dažādošanu tā vietā, lai attīstītu ES tīklu un infrastruktūru. Ja pircējs no trešās valsts iegūst savā īpašumā stratēģisko infrastruktūru, jānodrošina, lai tiktu ievēroti spēkā esošie ES tiesību akti. Būtu arī jānovērtē priekšrocības, ko sniedz vispārējā energosistēma, kurā pienācīgi sabalansēta centralizēta un decentralizēta enerģijas ražošana un kuras mērķis ir izveidot sistēmu, kas ir gan rentabla, gan noturīga pret traucējumiem atsevišķos lielākajos infrastruktūras elementos.

Spēkā esošajos noteikumos par gāzes pārvades darbību nošķiršanu jau ir paredzēts mehānisms, ar ko nodrošina, ka pārvades sistēmu operatori, kurus kontrolē trešo valstu struktūras, pilda tās pašas saistības, kas noteiktas ES struktūru kontrolētiem operatoriem. Tomēr nesenā pieredze, kas rāda, ka daži trešo valstu operatori cenšas izvairīties no ES tiesību aktu izpildes ES teritorijā, varētu nozīmēt, ka noteikumi jāpiemēro stingrāk un ka ES un dalībvalstu līmenī, iespējams, ir jānostiprina piemērojamie noteikumi. Šajā sakarā jānodrošina arī ES iekšējā tirgus noteikumu ievērošana, jo īpaši publiskā iepirkuma jomā.

2.4. Dalībvalstu savstarpējās solidaritātes mehānismi

Solidaritāte, kas ir viena no raksturīgākajām ES iezīmēm, nozīmē, ka ir jāsniedz praktiska palīdzība tām dalībvalstīm, kuras ir visneaizsargātākās pret būtiskiem energopiegādes traucējumiem. Tāpēc būtu jāorganizē pienācīgu ārkārtas rīcības plānu izstrāde, pamatojoties uz energosistēmu spriedzes testiem un diskusijām ar dalībvalstu iestādēm un nozares pārstāvjiem, un tie būtu regulāri jāpārskata, lai garantētu alternatīva kurināmā piegāžu minimumu ES iekšienē papildus krājumiem, kuri izveidoti ārkārtas situācijām. Ņemot vērā pašreizējos notikumus, uzmanība nekavējoties būtu jāpievērš dalībvalstīm, kas atrodas pie ES austrumu robežas; vajadzības gadījumā šajos mehānismos var iesaistīt kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis.

Galvenie pasākumi

Komisija:

- pārskatīs esošos mehānismus, lai aizsargātu energopiegādes drošību, un vajadzības gadījumā sniegs priekšlikumus to nostiprināšanai, kā arī pasākumus stratēģiskās energoinfrastruktūras aizsardzībai un pienācīga balansa nodrošināšanai starp centralizētiem un decentralizētiem infrastruktūras

⁷ Šī iespēja tika uzsvērtā kopīgajā paziņojumā, kas tika pieņemts 2014. gada 6. maijā Romā G7 valstu enerģētikas ministru sanāksmē.

⁸ 2008. gada 8. decembra Direktīva 2008/114/EK par to, lai apzinātu un noteiktu Eiropas Kritiskās infrastruktūras un novērtētu vajadzību uzlabot to aizsardzību.

elementiem;

- pamatojoties uz riska novērtējumiem (energoapgādes drošības spriedzes testiem), sniegs dalībvalstīm un nozares pārstāvjiem priekšlikumus jauniem ārkārtas rīcības koordinācijas mehānismiem un plāniem par to, kā vajadzības gadījumā nodrošināt valstīm enerģijas piegādi. Uzmanība nekavējoties jāpievērš dalībvalstīm, kas atrodas pie ES austrumu robežas.

3. ENERĢIJAS PIEPRASĪJUMA IEROBEŽOŠANA

Enerģijas pieprasījuma ierobežošana ir viens no visefektīvākajiem līdzekļiem, ar ko var samazināt ES atkarību no ārējiem enerģijas piegādātājiem, kā arī cenu pieauguma radīto ietekmi. Pašreizējais stāvoklis pastiprina vajadzību sasniegt iepriekš pieņemto ES 20 % energoefektivitātes mērķi, kas 2020. gadā nodrošinās 371 Mtoe primārās enerģijas ietaupījumu (salīdzinājumā ar prognozēto patēriņu). Šos ietaupījumus varēs īstenot, ja pasākumi, kas paredzēti attiecīgajos tiesību aktos, tiks īstenoti pilnīgi un bez kavēšanās. Minētie tiesību akti ir Energoefektivitātes direktīva un Ēku energoefektivitātes direktīva.

Būtiskus enerģijas ietaupījumus var gūt tikai tad, ja ir skaidri noteiktas prioritārās nozares, kā arī ir mobilizēts ieguldījumu kapitāls, kam var viegli piekļūt. Enerģijas pieprasījumu ēku sektorā, kas patērē aptuveni 40 % no ES kopā patērētajiem energoresursiem un vienu trešo daļu no patērētajiem dabasgāzes resursiem⁹, varētu samazināt par trim ceturtdaļām, ja tiks paātrināta ēku renovācija. Nozīmīgu ieguldījumu var dot arī uzlabojumi centralizētās siltumapgādes un dzesēšanas sistēmās. Tāpat arī rūpniecības nozare patērē aptuveni vienu ceturtdaļu no ES patērētajiem gāzes resursiem, un ar nostiprinātas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas palīdzību ir iespējams panākt energoefektivitātes palielinājumu, kā to ierosinājusi Komisija klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam¹⁰.

Lai veicinātu turpmākus ieguldījumus no privātā sektora, kuram ir būtiska loma, Eiropas strukturālajos un investīciju fondos (ESI fondos) vismaz 27 miljardi euro¹¹ ir atvēlēti tieši ieguldījumiem saistībā ar mazoglekļa ekonomiku, tostarp energoefektivitāti. Šo fondu programmu pašreizējā analīze, ko veikušas dalībvalstis, rāda, ka šo ieguldījumu faktiskā summa pārsniegs 36 miljardus euro. Finanšu instrumenti, kas izveidoti ar ESI fondu ieguldījumu¹², var piesaistīt papildu privātā kapitāla ieguldījumus, bet jaunie energopakalpojumu uzņēmumu (ESCO) uzņēmējdarbības modeļi var radīt ietaupījumus visā energosistēmā.

Galvenie pasākumi

Dalībvalstīm vajadzētu:

- paātrināt 2020. gada energoefektivitātes mērķa sasniegšanas pasākumus, pievēršot uzmanību apkurei un siltumizolācijai ēkās un rūpniecības nozarē, proti:

⁹ Galvenokārt telpu apkurei un karstajam saimniecības ūdenim.

¹⁰ Komisijas paziņojums "Enerģijas cenas un izmaksas Eiropā", 11. lpp.

¹¹ Lai atbalstītu pāreju uz mazoglekļa ekonomiku mazāk attīstītajos, pārejas un vairāk attīstītajos ES reģionos, dalībvalstīm jāiegulda attiecīgi vismaz 12 %, 15 % vai 20 % no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzekļiem. Ja šādiem ieguldījumiem izmanto Kohēzijas fonda (KF) līdzekļus, ieguldījumu proporcionālā daļa mazāk attīstītajos reģionos ir 15 %.

¹² Piemēram, aizdevums renovācijai ir standarta instruments, kura pamatā ir riska dalīšanas aizdevuma modelis.

- vērienīgi īstenojot Ēku energoefektivitātes direktīvu un Energoefektivitātes direktīvu;
- pastiprinot regulatīvo un publiskā sektora finansiālo atbalstu ēku renovācijas tempu paātrināšanai un centralizēto siltumapgādes sistēmu uzlabošanai/ieviešanai;
- veicinot energopakalpojumu un pieprasījuma reakciju ar tādu jaunu tehnoloģiju palīdzību, attiecībā uz kurām papildus valsts finansēšanas shēmām var saņemt ES finansiālo atbalstu, proti, ESI fondu finansējumu;
- paātrinot Pilsētas mēru paktā iesaistīto pašvaldību iesniegto ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu īstenošanu;
- veicinot energoefektivitāti rūpniecībā, izmantojot nostiprinātu ES ETS.

Komisija:

- šovasar pārskatīs Energoefektivitātes direktīvu, lai novērtētu progresu, kas panākts attiecībā uz 2020. gada energoefektivitātes mērķu izpildi, un norādīs, kā energoefektivitāte var sekmēt enerģētikas un klimata politikas satvaru laikposmam līdz 2030. gadam;
- noteiks skaidrus prioritāros sektorus (mājokļu, transporta un rūpniecības nozarē), kuros vidējā termiņā un ilgtermiņā var palielināt energoefektivitāti, tostarp dalībvalstīs, kuras ir vismazāk aizsargātas pret energopiegādes traucējumiem;
- apzinās atlikušos šķēršļus, kas kavē energoefektivitātes pieaugumu un patiesu energoefektivitātes pakalpojumu attīstību, un sniegs priekšlikumus par to, kā šos šķēršļus novērst, izmantojot nelegislatīvus pasākumus;
- pamatojoties uz gūto pieredzi, pārskatīs Energomarķējuma direktīvu un Ekodizaina direktīvu, lai efektīvāk samazinātu energopatēriņu un citu veidu ietekmi uz vidi, ko rada ražojumi.

4. LABI FUNKCIONĒJOŠA UN PILNĪBĀ INTEGRĒTA IEKŠĒJĀ TIRGUS IZVEIDE

Eiropas iekšējais enerģijas tirgus ir būtisks energopiegādes drošības faktors, un tas ir mehānisms, ar kuru var rentabli nodrošināt energoefektivitāti. Valdību darbības, kas ietekmē šo tirgus regulējumu, piemēram, dalībvalstu lēmumi par atjaunojamajiem energoresursiem vai energoefektivitātes mērķiem, lēmumi par atbalsta sniegšanu ieguldījumiem kodolenerģijas ražošanā vai tās pārtraukšanu vai lēmumi par atbalsta sniegšanu nozīmīgiem infrastruktūras projektiem (piemēram, *Nordstream*, *SouthStream*, *TAP* vai Baltijas sašķidrinātās dabasgāzes terminālim), jāapspriež Eiropas un/vai reģionālā līmenī, lai nodrošinātu, ka vienas dalībvalsts lēmumi neapdraud energopiegādes drošību citā dalībvalstī. ES līmenī ir dažādi rīki (iekšējā tirgus tiesību akti un *TEN-E* pamatnostādnes, valsts atbalsta kontrole) šādu projektu īstenošanai koordinētā veidā un saskaņā ar *acquis*. Lai Eiropas enerģētiskās drošības stratēģija sniegtu rezultātus, pirms izpildes nodrošināšanas līdzekļu izstrādes jāriko stratēģiskas diskusijas ne tikai dalībvalstīs, bet arī ES līmenī.

4.1. Iekšējo elektroenerģijas un gāzes tirgu darbības uzlabošana

Ar trešo iekšējā enerģijas tirgus paketi ir izveidots satvars, saskaņā ar kuru jāveido Eiropas iekšējais tirgus. Valsts vadītāji ir vienojušies, ka iekšējā tirgus izveide jāpabeidz līdz 2014. gadam. Lai arī ir vērojamas pozitīvas tendences, darāmā joprojām ir daudz.

Panākumi ir gūti reģionālo tirgu integrēšanā. Konkurenci veicinoši un likvīdi tirgi nodrošina efektīvu aizsardzību pret to, ka atsevišķi piegādātāji varētu ļaunprātīgi izmantot tirgus vai politisko varu. Labi attīstīti tirdzniecības mehānismi un likvīdi aktuāltirgi var sniegt efektīvus īstermiņa risinājumus piegādes traucējumu gadījumā, kā tas jau notiek naftas vai ogļu piegādes jomā. Līdzvērtīgu energopiegādes drošību varētu panākt attiecībā uz gāzi un elektroenerģiju, ja būtu pieejama cauruļvadu jauda un tīkli, kas nodrošinātu resursu pārvadi no vienas vietas uz otru.

Reģionālajai pieejai ir un būs izšķiroša nozīme Eiropas enerģijas tirgus integrēšanā pārrobežu apmaiņas un energopiegādes drošības jomā (tostarp vajadzības gadījumā attiecībā uz jaudas mehānismiem¹³). Ziemeļvalstis (Somija, Zviedrija, Dānija un Norvēģija) ir rādījušas piemēru elektroenerģijas nozarē ar tirgu agrīnu integrēšanu *Nordpool*. Līdzīgi arī Piecpusējais forums ziemeļrietumos (kurā piedalās Francija, Vācija, Beļģija, Nīderlande, Luksemburga un Austrija) ir sācis progresīvus integrācijas projektus gan elektroenerģijas, gan gāzes nozarē. Arī pārvades sistēmu operatori un regulatori ir spēruši nozīmīgus soļus, lai savienotu vairāku teritoriju elektroenerģijas tirgus¹⁴. Gāzes nozarē līdzvērtīgs sasniegums ir 2013. gadā izveidotā *PRISMA* platforma, kurā pārredzami un saskaņoti tiek izolīta starpsavienojumu jauda no 28 pārvades sistēmu operatoru tīkliem, kuri pārvada 70 % no Eiropas gāzes.

Tomēr konkurenci veicinošu un labi integrētu tirgu izveide Baltijas valstīs un Eiropas dienvidaustrumdaļā kavējas, kā rezultātā minētie reģioni nevar gūt labumu no saistītajām energopiegādes drošības priekšrocībām. Šajos reģionos ir vajadzīgas īpaši orientētas pieejas, kuras paātrinātu kritiskās infrastruktūras izveidi (sk. 4.2. punktu), kā arī ir jāizveido reģionāli gāzes mezgli.

Gāzes nozares tīkla kodeksu pienācīga īstenošana būtiski palielinās energopiegādes drošību, jo tādējādi tiks uzlabota brīva un nediskriminējoša piekļuve pārvades sistēmām, kas ļaus brīvi un elastīgi pārvadīt gāzes plūsmu visā ES teritorijā.

Turklāt ir jāturpina stingri izpildīt pretmonopola un apvienošanās kontroles noteikumus, jo tie nodrošina, ka ES energopiegādes drošību nevājina ar konkurenci nesaderīgas darbības vai ar konkurenci nesaderīga energopakalpojumu uzņēmumu apvienošanās vai vertikāla integrācija.

4.2. Galveno starpsavienojumu izveides paātrināšana

Patiesi integrētam un konkurenci veicinošam iekšējās enerģijas tirgum ir ne tikai ir vajadzīgs vienots tiesiskais regulējums, bet arī būtiski pilnveidojumi enerģijas pārvades infrastruktūrā, jo īpaši pārrobežu starpsavienojumi starp dalībvalstīm. Komisija ir aprēķinājusi, ka šajā saistībā līdz 2020. gadam būs nepieciešami aptuveni 200 miljardi euro, taču tirgus pašreiz var nodrošināt tikai aptuveni pusi no šā apjoma.

Regula par pamatnostādņēm Eiropas enerģētikas tīkliem un Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (*CEF*) tika izstrādāti, lai noteiktu galvenos Eiropai nepieciešamos projektus un 12 prioritāros koridorus un teritorijas, kā arī nodrošinātu to īstenošanu. Pirmais Savienības kopīgo interešu projektu (KIP) saraksts tika pieņemts 2013. gadā. Galvenais ES infrastruktūras politikas pašreizējais mērķis ir nodrošināt savlaicīgu KIP īstenošanu. To sasniegt palīdzēs vienkāršotās atļauju saņemšanas

¹³ Komisijas paziņojums "Iekšējā elektroenerģijas tirgus darbība un optimāla publiskā intervence", COM(2013)7243.

¹⁴ Lielisks šādas reģionālās sadarbības piemērs ir 2014. gada sākumā izveidotais t. s. apvienotais nākamās dienas tirgus, kurā piedalās tīkla operatori un elektroenerģijas biržas no 16 dalībvalstīm.

procedūras un CEF 5,8 miljardu euro finansējums. CEF finansējums ir tikai aptuveni 3 % no 200 miljardu euro ieguldījuma, ko nepieciešams veikt līdz 2020. gadam, taču ar to var piesaistīt citus līdzekļus, izmantojot finanšu instrumentus. Lai CEF finansējums dotu rezultātus, tas jāiegulda dažos kritiski svarīgākajos projektos, un regulatoriem papildus jācenšas finansēt daļu infrastruktūras ar tīkla tarifu palīdzību, savukārt dalībvalstīm attiecīgā gadījumā jāizmanto Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļi. Lai nodrošinātu vides ilgtspējīgumu un sabiedrības atbalstu un piekrišanu projektiem, atļauju saņemšanas un projektu īstenošanas posmā būtu pienācīgi jāņem vērā spēkā esošie ES tiesību akti un vadlīnijas vides jomā¹⁵.

Attiecībā uz ES energopiegādes drošību ir apzināti 27 projekti gāzes nozarē un 6 projekti elektroenerģijas nozarē (indikatīvs saraksts 2. pielikumā), kuri ir kritiski svarīgi īstermiņā un vidējā termiņā, jo tiek sagaidīts, ka to īstenošana uzlabos piegādes iespēju dažādošanu un solidaritāti visneaizsargātākajās Eiropas teritorijās. Aptuveni puse no minētajiem projektiem būtu jāpabeidz līdz 2017. gadam, bet atlikušos projektus plānots nodot ekspluatācijā līdz 2020. gadam. Lielākā daļa no minētajiem kritiski svarīgajiem projektiem darbosies Austrumeiropā un Eiropas dienvidrietumu daļā. Aprēķināts, ka šie projekti izmaksās aptuveni 17 miljardus euro. Kritiski svarīgie KIP lielākoties ir liela mēroga projekti (izņemot dažus sašķidrinātās dabasgāzes termināļus un krātuvju projektus), kuri paši par sevi ir sarežģīti un attiecībā uz kuriem ļoti iespējami kavējumi. Tādējādi to īstenošanas paātrināšanai nepietiks vien ar agrīnu CEF atbalstu. Šā iemesla dēļ Komisija plāno pastiprināt atbalstu kritiski svarīgajiem projektiem, uzaicinot projektu virzītājus sanākt kopā, lai apspriestu, ar kādām tehniskajām iespējām varētu paātrināt projektu īstenošanu, un valstu regulatīvās iestādes, lai vienotos par pārrobežu izmaksu sadalījumu un finansēšanu, kā arī attiecīgās ministrijas, lai nodrošinātu stingru politisko atbalstu gan attiecībā uz pirmo uzaicinājumu, gan arī attiecībā uz vēlākajiem.

2014. gada martā Eiropadome savos secinājumos aicināja, lai "ātri tiek īstenoti visi pasākumi, lai attiecībā uz visām dalībvalstīm panāktu savstarpēju savienojumu izveides mērķi vismaz 10 % apmērā no to uzstādītajām elektroenerģijas ražošanas jaudām". Patlaban vidējais starpsavienojumu līmenis ir aptuveni 8 %. Ņemot vērā starpsavienojumu nozīmi energopiegādes drošības nostiprināšanā un vajadzību sekmēt pārrobežu tirdzniecību, Eiropas Komisija ierosina palielināt 10 % starpsavienojumu mērķi līdz 15 % laikposmam līdz 2030. gadam, vienlaikus ņemot vērā izmaksu aspektus un savstarpējas tirdzniecības potenciālu attiecīgajos reģionos.

4.3. Eiropas naftas tirgus

Jēlnaftu, kas pašreiz tiek rafinēta ES, galvenokārt piegādā Krievija, un dažas naftas rafinēšanas rūpnīcas ir pielāgotas šādas jēlnaftas rafinēšanai. Kaut gan jauda ir pietiekama, lai apmierinātu vispārējo pieprasījumu pēc naftas produktiem, ES ir benzīna neto eksportētāja un dīzeļdegvielas neto importētāja, ko tā galvenokārt importē no Krievijas un ASV. ES, ASV un Krievijas savstarpējā atkarība naftas ziņā, naftas krājumu pieejamība un spēja tirgoties ar naftu un transportēt to visā pasaulē nozīmē, ka ES nav tieša apdraudējuma attiecībā uz naftas piegādi. Tomēr ir problēmjaudājumi, kas ir rūpīgi jāuzrauga un kam ir vajadzīga lielāka ES naftas politikas stratēģiskā koordinācija:

¹⁵ Komisijas vadlīniju dokuments "*Streamlining environmental assessment procedures for energy infrastructure and Projects of Common interest*" un vadlīniju dokuments par liela mēroga pārrobežu projektu ietekmes uz vidi novērtējumiem.

- ES naftas rafinēšanas rūpniecības atkarība no Krievijas jēlnaftas;
- arvien lielāka īpašumtiesību koncentrācija Krievijas naftas rūpniecības nozarē un fakts, ka palielinās Krievijas naftas uzņēmumu īpašumtiesību īpatsvars ES rafinēšanas rūpniecībā;
- rafinēto produktu patēriņš transporta nozarē.

ES rafinēšanas nozare saskaras ar ievērojamām grūtībām saglabāt konkurētspēju, ko apliecina rafinēšanas jaudas samazinājums un ārvalstu ieguldījumi, galvenokārt no Krievijas uzņēmumiem, kuri palielina atkarību no Krievijas jēlnaftas. Lai novērstu pārāk lielu atkarību no rafinētas naftas produktu importa un lai spētu pārstrādāt jēlnaftas krājumus pietiekami elastīgi¹⁶, ir svarīgi saglabāt konkurētspējīgu rafinēšanas jaudu.

Ilgtermiņā ir jāsamazina ES atkarība no naftas, jo īpaši transporta nozarē. Komisija ir noteikusi vairākus pasākumus ar mērķi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju daudzumu un degvielu patēriņu, tostarp alternatīvo degvielu stratēģiju^{17,18}.

Galvenie pasākumi

Dalībvalstīm vajadzētu:

- nostiprināt reģionālo sadarbību starp dalībvalstīm attiecībā uz tiem starpsavienojumiem, balansēšanas pasākumiem, jaudas mehānismiem un tirgus integrāciju, kas sekmē energopiegādes drošību;
- līdz 2014. gada beigām pabeigt plānoto iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktu transponēšanu, jo īpaši attiecībā uz nošķiršanas noteikumiem, reversajām plūsmām un piekļuvi gāzes krātuvēm;
- veicināt intensīvākas diskusijas par Enerģijas nodokļu direktīvu, lai samazinātu nodokļu atvieglojumus dīzeļdegvielai un atjaunotu balansu starp rafinēšanas jaudu un naftas produktu patēriņu ES; vajadzētu apsvērt arī labvēlīga nodokļu režīma noteikšanu alternatīvajām degvielām, jo īpaši atjaunojamo energoresursu degvielām;
- pastiprināt centienus īstenot nesen apstiprināto Direktīvu par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu.

Pārvades sistēmu operatoriem:

- jāpaātrina tīkla kodeksu īstenošana gāzes un elektroenerģijas jomā.

Komisija:

- vajadzības gadījumā paātrinās pienākumu neizpildes procedūras, kas saistītas ar iekšējā tirgus tiesību aktiem;
- strādās ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka visi KIP un citi pasākumi tiek īstenoti ātri, lai visās dalībvalstīs līdz 2020. gadam nodrošinātu starpsavienojumus vismaz 10 % apmērā no to uzstādītajām elektroenerģijas ražošanas jaudām un 15 % apmērā līdz 2030. gadam; koordinēs visus pieejamos Savienības līdzekļus,

¹⁶ Ņemot vērā pašreiz notiekošo nozares atbilstības pārbažu rezultātus.

¹⁷ 2011. gada transporta baltā grāmata "Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu — virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu"; COM(2011) 144 galīgā redakcija.

¹⁸ COM(2013) 17 *final*.

tostarp *CEF*, ESI fondu un Eiropas Investīciju bankas finansējumu, lai paātrinātu galveno starpsavienojumu un saistītās valstu un reģionālās infrastruktūras izveidi;

- sadarbībā ar dalībvalstīm un to valsts regulatīvajām iestādēm apsvērs, kādus pasākumus varētu veikt, lai paātrinātu attiecīgo *CBCA*¹⁹, kritiski svarīgajiem projektiem, kas norādīti 2. pielikumā, un visus pasākumus, kas varētu palīdzēt pabeigt minētos projektus nākamo divu vai trīs gadu laikā;
- apspriedīs ar nozares pārstāvjiem un dalībvalstīm to, kā dažādot jēlnaftas piegādes ES rafinēšanas rūpnīcām, lai samazinātu atkarību no Krievijas;
- īstenos aktīvu tirdzniecības programmu, kas nodrošinās piekļuvi naftas eksporta tirgiem un ierobežos tirdzniecību kropļojošu praksi, veicinot spēcīgus ar enerģiju saistītus tirdzniecības mehānismus, un attiecīgā gadījumā nodrošinās tirdzniecības mehānismu pienācīgu piemērošanu;
- apzinās ES mēroga stratēģiskos infrastruktūras elementus naftas vērtības radīšanas ķēdē un koordinēs rīcību, lai nodrošinātu, ka ES rafinēšanas jaudas konsolidācija notiek veidā, kas uzlabo ES energoresursu dažādošanu;
- sadarbosies ar *IEA*, lai uzraudzītu naftas vērtības radīšanas ķēdi un nodrošinātu, ka tiek veicināta pārredzamība attiecībā uz datiem par plūsmām, ieguldījumiem un īpašumtiesībām.

5. ENERĢIJAS RAŽOŠANAS PALIELINĀŠANA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Savienība var samazināt savu atkarību no konkrētiem piegādātājiem un kurināmā veidiem, maksimāli izmantojot vietējos energoresursus.

5.1. Enerģijas ražošanas palielināšana Eiropas Savienībā

Pēdējos divdesmit gadus uz vietas Eiropas Savienībā saražotās enerģijas apjomi pastāvīgi ir samazinājušies²⁰, lai gan ir pieaugusi enerģijas ražošana no atjaunojamajiem energoresursiem. Tomēr šo tendenci ir iespējams palēnināt vidējā termiņā, turpinot palielināt atjaunojamo energoresursu un kodolenerģijas izmantojumu, kā arī konkurētspējīga fosilā kurināmā ilgtspējīgu ražošanu, ja ir izvēlēti šādi risinājumi.

Atjaunojamie energoresursi

Kurināmā importa izmaksas, kas iekonomētas saistībā ar arvien lielāku atjaunojamo energoresursu patēriņu, gadā ir vismaz aptuveni 30 miljardus euro lielas. Aplēsts, ka 2012. gadā enerģija, kas iegūta no atjaunojamiem energoresursiem, veidoja 14,1 % no ES enerģijas galapatēriņa, un šai daļai līdz 2020. gadam vajadzētu sasniegt 20 %, kas noteikts kā mērķis. Attiecībā uz laikposmu pēc 2020. gada Komisija ir ierosinājusi līdz 2030. gadam palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru vismaz līdz 27 %.

Atjaunojamo energoresursu izmantošanai elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanā ir liels potenciāls līdz šīs desmitgades beigām rentablā veidā samazināt dabasgāzes izmantojumu vairākās nozarēs. Proti, pārejot uz siltumenerģijas ieguvu no vietējiem atjaunojamiem energoresursiem, varētu aizstāt ievērojamu daudzumu importēta

¹⁹ Pārrobežu izmaksu sadalījums (*cross-border cost allocation*).

²⁰ Laikposmā no 2001. līdz 2012. gadam ES enerģijas ražošanas apjomi kopumā ir sarukuši par 15 %.

kurināmā. Saskaņā ar valstu plāniem atjaunojamo energoresursu jomā dalībvalstis jau tagad plāno laikposmā no 2012. līdz 2020. gadam papildus pievienot atjaunojamo resursu siltumenerģiju, kas atbilst 29 miljonus tonnu naftas ekvivalentam (Mtoe), un atjaunojamo resursu elektroenerģiju, kas atbilst 39 Mtoe. Šie plāni varētu tikt intensīvāk īstenoti sākumposmā, izmantojot gan valstu, gan ESI fondu līdzekļus, koordinējot šo finansējumu ar EIB un starptautisko finanšu iestāžu atbalstu. Tāpat kā infrastruktūras gadījumā, lielākajai daļai ieguldījumu šajā jomā būtu jānāk no privātā sektora.

Lai arī nav šaubas par atjaunojamo energoresursu lietderību, ir bažas par to izmaksām un ietekmi uz iekšējā tirgus darbību. Samazinoties tehnoloģiju izmaksām, daudzi atjaunojamo energoresursu veidi kļūst arvien konkurētspējīgāki, un tos var iekļaut tirgū (piemēram, sauszemes vēja enerģiju). To plaša mēroga integrācijai būs vajadzīgi viedāki energotīkli un jauni enerģijas uzkrāšanas risinājumi. Var būt jāapsver arī reģionāla mēroga jaudas mehānismi²¹. Valstu 2020. gada atjaunojamo energoresursu mērķu īstenošanu rentablākā veidā veicinās arī jaunās pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.–2020. gadam.

Ogļūdeņraži un "tīrās ogles"

Tradicionālo naftas un gāzes resursu ieguve Eiropā, gan tradicionālajos ieguves apgabalos (piemēram, Ziemeļjūrā), gan jaunatklātajos apgabalos (piemēram, Vidusjūras austrumu daļā un Melnajā jūrā) būtu jāattīsta pilnīgā saskaņā ar enerģētikas un vides tiesību aktiem, tostarp saskaņā ar jauno direktīvu par darbību jūrā drošumu²². Naftas un gāzes ieguve no netradicionāliem resursiem Eiropā, jo īpaši slānekļa gāzes ieguve, varētu daļēji kompensēt tradicionālās gāzes ieguves sarukumu²³, ja tiks pienācīgi atrisināti jautājumi, kas saistīti ar sabiedrības piekrišanu un ietekmi uz vidi²⁴. Pašreiz dažās dalībvalstīs tiek veikti pirmie izpētes pasākumi. Lai varētu sākt ieguvi komerciālos apmēros, ir vajadzīgs pilnīgāks pārskats par ES netradicionālo resursu rezervēm (resursiem, kuru ieguve ir ekonomiski izdevīga).

Pēdējos divdesmit gados ES ir sarukusi gan vietējo ogļu ieguve, gan ogļu patēriņš. Tomēr vairākās dalībvalstīs akmeņogles un lignīts joprojām veido būtisku daļu no resursiem, ko izmanto elektroenerģijas ražošanai (ES mērogā aptuveni 27 %). Lai gan ES patlaban importē aptuveni 40 % no saviem cietā kurināmā resursiem, tie tiek iegādāti labi funkcionējošā pasaules tirgū no dažādiem piegādātājiem, kas Savienībai sniedz drošību attiecībā uz importu. Tā kā akmeņogles un lignīts rada CO₂ emisijas, nākotne ilgtermiņā tiem ir tikai tad, ja tiks izmantota oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas (CCS) tehnoloģija. CCS tehnoloģija sniedz arī iespēju pilnveidot gāzes un naftas ieguvi, kas citādi netiktu izmantota. Tāpēc, ņemot vērā faktu, ka CCS tehnoloģija līdz šim nav bijušas plaši ieviesta, būtu jāiegulda vairāk pūļu pētniecībā, izstrādē un ieviešanā, lai gūtu pilnīgu labumu no šīs tehnoloģijas.

Galvenie pasākumi

²¹ Komisijas paziņojums "Iekšējā elektroenerģijas tirgus darbība un optimāla publiskā intervence", C(2013)7243.

²² 2013/30/ES.

²³ JRC pētījums "Unconventional Gas: Potential Energy Market Impacts in the European Union" (EUR 25305 EN).

²⁴ Komisijas paziņojums un ieteikums par ogļūdeņražu (piemēram, slānekļa gāzes) izpēti un ieguvi ar lielpatēriņa hidropārrāvumu metodi ES (COM(2014) 23 final) un 2014. gada 22. janvāra ieteikums 2014/70/ES).

Dalībvalstīm vajadzētu:

- turpināt izvērst atjaunojamo energoresursu izmantošanu, lai sasniegtu 2020. gada mērķi, izmantojot tirgus pieeju;
- sākt atjaunojamo energoresursu atbalsta sistēmu eiropizāciju ar uzlabotu valsts atbalsta shēmu koordināciju;
- siltumapgādes nozarē paātrināt pāreju uz siltumenerģijas ražošanas tehnoloģijām, kas izmanto atjaunojamus energoresursus;
- nodrošināt stabilu valsts tiesisko regulējumu attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem un novērst administratīvus šķēršļus;
- ar Eiropas Investīciju bankas un dalībvalstu investīciju banku saskaņotas iniciatīvas palīdzību atvieglot piekļuvi finansējuma saņemšanai attiecībā uz dažāda lieluma atjaunojamo energoresursu projektiem (liela un maza apjoma), attiecīgā gadījumā izmantojot ESI fondu sniegto atbalstu;
- attiecīgā gadījumā izmantot ogļūdeņražus un "tīrās ogles", ņemot vērā dekarbonizācijas prioritātes;
- vienkāršot valstu administratīvās procedūras ogļūdeņražu projektiem, tostarp veicot stratēģiskos ietekmes novērtējumus un izveidojot vienas pieturas aģentūru atļauju saņemšanas procedūrām saskaņā ar Komisijas vadlīniju dokumentiem par vides novērtējuma procedūru vienkāršošanu attiecībā uz energoinfrastruktūru un KIP un attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējumiem liela mēroga pārrobežu projektiem²⁵;
- novērtēt netradicionālo ogļūdeņražu potenciālu, pilnībā ņemot vērā Ieteikumu 2014/70/ES, lai nodrošinātu, ka tiek īstenoti visaugstākie vides standarti;
- atbalstīt CCS tehnoloģijas demonstrējumu projektus, jo īpaši tos, kas līdzfinansējumu saņem no programmas NER300 un Eiropas enerģētikas programmas ekonomikas atveseļošanai, piemēram, projektu *ROAD*.

Komisija:

- izveidos Eiropas zinātnes un tehnoloģiju tīklu netradicionālo ogļūdeņražu ieguvei;
- organizēs informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, attiecīgo nozaru pārstāvjiem un nevalstiskajām organizācijām, kas veicina vides aizsardzību, lai izstrādātu labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentus attiecībā uz ogļūdeņražu izpēti un ieguvi;
- nodrošinās CCS direktīvas pilnīgu īstenošanu un pārskatīšanu un pieņems lēmumu par programmas NER300 finansējuma piešķiršanas otro kārtu;
- veicinās atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju izstrādi un daudzpusējās un divpusējās tirdzniecības sarunas.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf un <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>.

6. TURPMĀKA ENERGOTEHNOĻIJU IZSTRĀDE

Lai īstenotu pašreizējo ES energoatkarības mazināšanas plānu, energosistēmā ir jāizdara būtiskas izmaiņas vidējā termiņā un ilgtermiņā, kas nenotiks, ja netiks spēcīgi stimulēta jaunu energotehnoloģiju izstrāde. Šīs jaunās tehnoloģijas ir nepieciešamas, lai turpinātu samazināt pieprasījumu pēc primārās enerģijas, dažādotu un nostiprinātu piegādes iespējas (gan ārējās, gan vietējās) un optimizētu enerģētikas tīklu infrastruktūru pilnīgai šīs daudzveidības izmantošanai.

Jaunās tehnoloģijas var sniegt efektīvus un rentablus risinājumus, kas uzlabos ēku un vietējo siltumapgādes sistēmu energoefektivitāti, sniegs jaunus enerģijas uzkrāšanas risinājumus un optimizēs tīklu pārvaldību.

Lai panāktu iepriekš minēto, ES un dalībvalstīm ir jāveic būtiski ieguldījumi enerģētikas pētniecības un inovācijas jomā. Ļoti būtiska būs dažādu jaunu energotehnoloģiju ieviešana, lai nodrošinātu, ka pietiekams to skaits tiek efektīvi laists tirgū, kas nodrošinās atbilstošus risinājumus dalībvalstu dažādajām energoresursu struktūras izvēlēm.

Minētajiem ieguldījumiem jāaptver visa tehnoloģiju piegādes ķēde — sākot no materiāliem (tostarp kritiski svarīgajām izejvielām) līdz ražošanai —, un ES vienlaikus jānodrošina, ka, samazinot ES atkarību no enerģijas importa, uzmanība tiek pievērsta arī atkarībai no ārvalstu tehnoloģijām. Visbeidzot, šādu stratēģiju var īstenot tikai tad, ja tā ir neatņemama Savienības enerģētikas pētniecības un inovācijas politikas daļa.

Lai maksimāli palielinātu minēto ieguldījumu ietekmi, ir jāpalielina koordinācija starp pašām dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un Komisiju. Turklāt ļoti liela nozīme (jo īpaši attiecībā uz liela mēroga demonstrējumu īstenošanu) būs finanšu instrumentiem, kas nepieciešami, lai piesaistītu lielākus ieguldījumus no nozares, piemēram, ar Eiropas Investīciju bankas palīdzību.

Galvenie pasākumi

Komisija:

- ņems vērā energopiegādes drošības aspektus, īstenojot pētniecības un inovācijas pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" (2014–2020) prioritātes, un nodrošinās, ka gaidāmais Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna integrētais ceļvedis būs saskaņā ar Eiropas enerģētiskās drošības stratēģiju.

7. ĀRĒJO PIEGĀŽU UN SAISTĪTĀS INFRASTRUKTŪRAS DAŽĀDOŠANA

7.1. Gāze

Gāzes imports veido 70 % no ES gāzes patēriņa, un tiek sagaidīts²⁶, ka šis apjoms saglabāsies nemainīgs līdz 2020. gadam, bet pēc tam nedaudz palielināsies, 2025.–2030. gadā sasniedzot aptuveni 340–350 mljrd. m³. Pēc apjoma 2013. gadā 39 % gāzes resursu tika importēti no Krievijas, 33 % no Norvēģijas un 22 % no Ziemeļāfrikas (Alžīrijas un Lībijas). Pārējie piegādes avoti ir nelieli un veido aptuveni 4 %. Sašķidrīnātās dabasgāzes imports no šīm un citām valstīm (piemēram, Kataras un Nigērijas) pieauga un sasniedza aptuveni 20 %, taču pēc tam saruka līdz aptuveni 15 % sakarā ar augstākām cenām Āzijā.

²⁶ Eiropas Komisija, *EU Energy, transport and GHG emissions trends to 2050 — Reference scenario 2013*.

Pieklūve daudzveidīgākiem dabasgāzes resursiem, vienlaikus saglabājot ievērojamu importa apjomu no uzticamiem piegādātājiem, ir prioritāte. Tuvākajos gados sašķidrinātā dabasgāzes kā potenciāli būtiska dažādošanas avota nozīme saglabāsies un palielināsies.. Jaunas sašķidrinātas dabasgāzes piegādes no Ziemeļamerikas, Austrālijas, Kataras un jaunatklātie gāzes krājumi Austrumāfrikā, visticamāk, palielinās sašķidrinātas dabasgāzes pasaules tirgu lielumu un likviditāti. Paredzams, ka ASV 2015.–2017. gadā Austrumkrastā darbību sāks pirmā gāzes sašķidrināšanas rūpnīca, kuras jauda būs aptuveni 24 mljrd. m³/gadā. Izstrādes procesā ir arī vairāki citi projekti. Sagaidāms, ka lielākā daļa no saražotā apjoma tiks novirzīta uz Āzijas tirgiem, taču daži Eiropas uzņēmumi jau risina sarunas ar ASV sašķidrinātās dabasgāzes ražotājiem par sašķidrinātās dabasgāzes piegādes līgumu. Šie jauninājumi būtu jāsekmē, pienācīgi atspoguļojot prioritātes ES ārējā politikā, jo īpaši pašreizējās sarunās par transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP). Gāzes ražošanas nozarei Norvēģijā (līdz 116 mljrd. m³/gadā 2018. gadā salīdzinājumā ar pašreizējo apjomu 106 mljrd. m³/gadā) un Ziemeļāfrikā (iespējami lieli neizpētīti vai neizmantoti ogļūdeņražu resursi un priekšrocības, ko sniedz ģeogrāfiskais tuvums) ir izaugsmes potenciāls. Savienībai būtu jāuzlabo iekšējie starpsavienojumi, lai nodrošinātu, ka gāze no minētajiem piegādātājiem sasniedz visus reģionālos tirgus saskaņā ar pašreiz izvirzītajiem starpsavienojumu mērķiem.

ES būtu ne tikai jānostiprina attiecības ar esošajiem piegādātājiem, bet arī jānosaka politikas mērķis — pavērt ceļu jauniem piegādes avotiem. Šajā ziņā būtiska nozīme ir Dienvidu koridoram un apzinātajiem KIP, jo ar tiem tiek sagatavoti apstākļi piegādēm no Kaspijas jūras reģiona un tālākām teritorijām. Aktīvas tirdzniecības programmas īstenošana šajā reģionā ir būtiska ne tikai tāpēc, lai nodrošinātu pieklūvi tirgiem, bet arī tāpēc, lai izveidotu kritisko infrastruktūru, kuras dzīvotspēja ir atkarīga no pieklūves pietiekamiem eksporta apjomiem. Paredzēts, ka pirmajā posmā līdz 2020. gadam ar Dienvidu gāzes koridora palīdzību Eiropas tirgū gadā nonāks 10 mljrd. m³ Azerbaidžānā saražotas dabasgāzes. Turklāt šim jaunajam cauruļvadu savienojumam ir būtiska nozīme kā savienojumam ar Tuvajiem Austrumiem. Infrastruktūra, kas pašreiz tiek plānota Turcijā, Eiropas tirgum varētu nodrošināt līdz 25 mljrd. m³/gadā. Ilgtermiņa perspektīvā Dienvidu gāzes koridora paplašināšanā būtisku ieguldījumu varētu sniegt arī citas valstis, piemēram, Turkmēnistāna, Irāka un Irāna, ar noteikumu, ka tiks izpildīti nosacījumi sankciju režīma atcelšanai. Attiecībā uz šīm valstīm ļoti liela nozīme būs saskaņotai un īpaši orientētai ārpolitikai. ES papildus būtu jāveido ciešāks politiskais un tirdzniecības dialogs ar partneriem no Ziemeļāfrikas un Vidusjūras reģiona austrumu daļas nolūkā Eiropas dienvidos izveidot Vidusjūras reģiona gāzes mezglu.

Viss iepriekš minētais būs iespējams tikai tad, ja būs pieejamas importa infrastruktūras jaudas un ja gāzes resursi tiks piedāvāti par pieņemamu cenu. Būs nepieciešama pienācīga sadarbība starp ES un dalībvalstīm (sk. 4. sadaļu).

7.2. Urāns un kodoldegviela

No tiem avotiem, kas nerada emisijas, atomelektrostacijās saražotā elektroenerģija ir uzticams pamatslodzes elektroapgādes avots, un tai ir nozīmīga loma energopiegādes drošībā. Salīdzinājumā ar gāzes vai ogļu spēkstacijām kodoldegvielas relatīvā vērtība ir nenozīmīga attiecībā pret kopējām elektroenerģijas ražošanas izmaksām, un urāns veido tikai nelielu daļu no kopējām kodoldegvielas izmaksām. Pasaules urāna piegādes tirgus ir stabils, un tajā ir pietiekama piegādātāju dažādība, tomēr ES ir pilnībā atkarīga no ārējām piegādēm. Pasaulē ir tikai daži uzņēmumi, kas urānu spēj pārveidot kodolreaktoros

izmantojamā degvielā, taču ES uzņēmumi ir vieni no tehnoloģiski visattīstītākajiem visā ķēdē, tostarp bagātināšanas un pārstrādes posmā.

Kodoldrošība ir absolūta ES prioritāte. ES arī turpmāk vajadzētu būt starptautisko kodoldrošības standartu pamatlicējai un izstrādātājai. Tāpēc ir svarīgi paātrināt grozītās Kodoldrošības direktīvas pieņemšanu, ar ko tiktu nostiprināta kodolenerģijas regulatoru neatkarība, nodrošināta sabiedrības informēšana un regulāra profesionālizvērtēšana.

Tomēr kodoldegvielas ražošanā nozīmīgs konkurents ir Krievija, un tā piedāvā integrētas paketes ieguldījumiem visā kodolenerģijas ķēdē. Tāpēc īpaša uzmanība būtu jāpievērš ieguldījumiem jaunās atomelektrostacijās, kas tiks uzbūvētas ES, izmantojot trešo valstu tehnoloģijas, lai nodrošinātu, ka šīs spēkstacijas nebūs atkarīgas tikai no Krievijas piegādātās kodoldegvielas: iespēja dažādot kodoldegvielas piegādes ir jāizvirza kā priekšnoteikums jaunu ieguldījumu izdarīšanai, un tas jānodrošina *Euratom* Apgādes aģentūrai. Turklāt visiem spēkstaciju operatoriem ir nepieciešams visaptverošs dažādots kodoldegvielas piegāžu portfelis.

Galvenie pasākumi

Komisijai un dalībvalstīm kopīgi vajadzētu:

- palielināt pārredzamību ES līmenī attiecībā uz gāzes piegādes drošību un izpētīt, kā varētu pilnveidot esošos mehānismus informācijas sniegšanai par cenām, piemēram, *Eurostat* datu ieguvī un Komisijas nodrošināto tirgus uzraudzību;
- atbalstīt gāzes piegādes infrastruktūras izveidi un turpmāku paplašināšanu virzienā uz Norvēģiju, kā arī Dienvidu gāzes koridora un Vidusjūras reģiona gāzes mezgla izveidi un turpmāku paplašināšanu;
- izveidot ES mēroga energopiegādes drošības uzraudzības sistēmu, kuras pamatu veidotu Eiropas Komisijas gada ziņojumi Eiropadomei un Eiropas Parlamentam;
- paātrināt grozītās kodoldrošības direktīvas pieņemšanu;
- vajadzības gadījumā sadarboties, lai dažādotu kodoldegvielas piegādi.

Komisija:

- īstenos aktīvu tirdzniecības programmu, kas nodrošinās piekļuvi dabasgāzes un sašķidrinātās dabasgāzes eksportam un ierobežos tirdzniecību kropļojošu praksi, veicinot spēcīgus ar enerģiju saistītus tirdzniecības mehānismus, un vajadzības gadījumā nodrošinās pienācīgu tirdzniecības mehānismu ievērošanu;
- centīsies novērst pašreizējos naftas eksporta aizliegumus trešās valstīs;
- sistemātiski ņems vērā kodoldegvielas piegāžu dažādošanu tās novērtējumā par jauniem kodoljomas ieguldījumu projektiem un jauniem projektiem nolīgumiem vai līgumiem ar trešām valstīm.

8. DALĪBVALSTU ENERĢĒTIKAS POLITIKAS KOORDINĀCIJAS UZLABOŠANA UN VIENOTAS NOSTĀJAS PAUŠANA ĀRĒJĀ ENERĢĒTIKAS POLITIKĀ

Vairāki no iepriekš aprakstītajiem pasākumiem norāda uz vienu un to pašu prioritāti, proti, dalībvalstīm ir labāk jāaskaņo nozīmīgi enerģētikas politikas lēmumi. Ir skaidrs, ka lēmumi par energoresursu struktūru ir valsts prerogatīva, bet pakāpeniska energoinfrastruktūras un tirgu integrācija, kopīga atkarība no ārējiem piegādātājiem un

vajadzība nodrošināt solidaritāti krīzes laikā nozīmē, ka būtiskākie politiskie enerģētikas lēmumi būtu jāapspriež ar kaimiņvalstīm. Tas pats attiecas uz ES enerģētikas politikas ārējo dimensiju^{27,28}.

Komisija atzinīgi vērtē dažu dalībvalstu izteiktos aicinājumus izveidot Enerģētikas savienību. Tā atbalsta ieceri izveidot mehānismu, kas ļautu dalībvalstīm vienai otru informēt par svarīgiem lēmumiem, kuri saistīti ar to energoresursu struktūru, pirms to pieņemšanas un detalizētas apspriešanas, lai svarīgās piezīmes ņemtu vērā valsts lēmumu pieņemšanas procesā.

Eiropas Savienība kopumā ir ieinteresēta, lai starptautiskie enerģijas tirgi būtu stabili, pārredzami, reglamentēti un likvīdi. ES būtu jāsaprot saskaņoti un koordinēti paziņojumi starptautiskajās organizācijās un forumos. Saistīts politikas pasākums ir ilgtspējīgu energotehnoloģiju veicināšana koordinētā veidā visā pasaulē, bet jo īpaši jaunietekmes ekonomikas valstīs, kuru dēļ enerģijas pieprasījums tuvākajās desmitgadēs, domājams, pieaugs visvairāk. Šāda iniciatīva ir ne tikai saskaņā ar vispārējiem ES vides un klimata mērķiem, bet tā var arī ietekmēt tradicionālā fosilā kurināmā tirgus, mazinot pieprasījumu un uzlabojot likviditāti.

Attiecībā uz tuvākajām kaimiņvalstīm ES mērķim arī turpmāk jābūt visu partneru iesaistei visos līmeņos, lai tos varētu cieši integrēt ES enerģijas tirgū. Ņemot vērā ES bažas attiecībā uz energopiegādes drošību, būtu jāturpina nostiprināt Enerģētikas kopienu, kuras mērķis ir paplašināt ES enerģētikas *acquis* piemērošanas jomu, aptverot paplašināšanās procesā iesaistītās valstis un kaimiņvalstis. Tas būtu jādara, veicinot enerģētikas nozares reformu iesaistītajās valstīs, vienlaikus atbalstot to energosistēmu modernizāciju un to pilnīgu integrāciju ES enerģētikas nozares tiesiskajā regulējumā. Īstermiņā un vidējā termiņā būtu arī jāuzlabo Enerģētikas kopienas institucionālā struktūra, lai nostiprinātu izpildes mehānismus.

Ir sistemātiski jāizmanto ārpolitikas instrumenti, piemēram, konsekventi jāiekļauj enerģētikas jautājumi politiskajos dialogos, jo īpaši augstākā līmeņa sanāksmēs ar stratēģiskajiem partneriem. Tiks veikts pārskats par tiem ES līmeņa dialogiem, kuru uzmanības centrā ir enerģētikas jautājumi. Nesenais G7 valstu kopīgais paziņojums, kas tika pieņemts enerģētikas ministru sanāksmē Romā, ir labs paraugs ciešākai sadarbībai ar galvenajiem partneriem. Pastāv arī nepieciešamība nodrošināt konsekvenču ar citu nozaru politikas ārējiem aspektiem, kuri varētu palīdzēt veicināt energopiegādes drošību; jo īpaši tas attiecas uz ES ārējās palīdzības instrumentu stratēģisko plānošanu. Eiropas Ārējās darbības dienestam ir nozīmīga loma enerģētikas apsvērumu integrēšanā ES ārpolitikā un to koordinēšanā ar dalībvalstu ārlietu ministrijām.

Turklāt dalībvalstu nolīgumiem ar trešām valstīm enerģētikas jomā būtu jābūt pilnībā saskaņotiem ar ES tiesību aktiem un ES energopiegādes drošības politiku. Lai to panāktu, Komisijai un dalībvalstīm būtu pilnīgi jāizmanto tās iespējas, kuras sniedz Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Lēmums Nr. 994/2012/ES, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā. Tas jo īpaši attiecas uz iespēju izstrādāt standarta noteikumus un lūgt Komisijas palīdzību sarunu laikā. Turklāt, ņemot vērā

²⁷ Komisijas ziņojums par to, kā tiek īstenots Paziņojums par energopiegādes drošību un starptautisko sadarbību un Enerģētikas padomes 2011. gada novembra secinājumi (COM(2013) 638).

²⁸ Padomes ziņojums "Turpmāki pasākumi pēc Eiropadomes 2013. gada 22. maija sanāksmes: ES enerģētikas politikas ārējo aspektu attīstības pārskats", kas pieņemts 2013. gada 12. decembrī.

neseno pieredzi, dalībvalstīm un attiecīgajiem uzņēmumiem ir pēc iespējas drīzāk jāinformē Komisija, pirms tiek noslēgti starpvaldību nolīgumi, kuri varētu ietekmēt energopiegādes drošību un dažādošanas iespējas, un sarunu laikā ir jākonsultējas ar Komisiju. Šajā sakarā ir nepieciešama Lēmuma Nr. 994/2012/ES° pārskatīšana.

Īpaši nozīmīga ir gāzes joma, kur ciešāka ES politiskā sasaiste ar potenciālajām piegādātājvalstīm radītu labvēlīgus apstākļus komercdarījumiem, neapdraudot konkurētspējīga ES iekšējā tirgus turpmāku attīstīšanos. Turklāt dažos gadījumos pieprasījuma agregēšana varētu palielināt ES spējas aizstāvēt savas intereses.

Attiecībā uz kopīgu dabasgāzes iegādi ir izdarīta atsauce uz *Euratom* Apgādes aģentūras kolektīvās iegādes mehānismu. Pašreizējos apstākļos, kad urāna tirgū nav apdraudēta piegādes drošība, šis mehānisms tirdzniecības partneriem dod pilnīgu rīcības brīvību attiecībā uz sarunām par darījumiem. *Euratom* Apgādes aģentūras paraksts uz līgumiem apstiprina tikai to, ka energopiegādes drošība nav pakļauta riskam. Aģentūra saglabā tiesības līgumu apstrīdēt, ja tas apdraud energopiegādes drošību. Pamatojoties uz saņemtajiem paziņojumiem un citu veidu informāciju, *Euratom* Apgādes aģentūra arī palielina kodoldegvielas tirgus pārredzamību, sagatavojot periodiskus ziņojumus.

Komisija, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, izpētīs, vai attiecībā uz gāzi būtu iespējams izstrādāt procedūru, kas palīdzētu palielināt tirgus pārredzamību un ņemt vērā energopiegādes drošības vajadzības. Papildus varētu izvērtēt brīvprātīgos pieprasījuma agregēšanas mehānismus, kas varētu palielināt spēju aizstāvēt Eiropas pircēju intereses. Šie risinājumi būtu rūpīgi jāizstrādā un jāīsteno, lai nodrošinātu saderību ar ES tiesību aktiem un tirdzniecības tiesībām. Vajadzības gadījumā šādā procedūrā varētu iesaistīt kandidātvalstis vai potenciālās kandidātvalstis.

Galvenie pasākumi

Komisija:

- nodrošinās, ka tiek īstenoti pasākumi, kas minēti tās 2011. gada septembra paziņojumā par ārējo enerģētikas politiku;
- izvērtēs iespējas tādu brīvprātīgos pieprasījuma apkopošanas mehānismu ieviešanai, kas varētu palielināt spēju aizstāvēt Eiropas pircēju intereses saskaņā ar ES tiesību aktiem un tirdzniecības tiesību normām;
- kopā ar EĀDD veicinās ārpolitikas instrumentu sistēmiskāku izmantojumu, lai palīdzētu sasniegt ārējās enerģētikas politikas mērķus un lai nostiprinātu saskaņotību starp enerģētikas politikas un ārpolitikas mērķiem;
- pārskatīs Lēmumu Nr. 994/2012/ES, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā.

Dalībvalstīm vajadzētu:

- informēt citai citu par svarīgiem valsts enerģētikas politikas lēmumiem pirms to pieņemšanas, pilnībā izmantojot iespējas, ko sniedz forumi, kurus vada Komisija;
- nodrošināt, ka Komisija tiek savlaicīgi informēta, pirms tiek sāktas sarunas par starpvaldību nolīgumiem, kuriem varētu būt ietekme uz energopiegādes drošību, un iesaistīt Komisiju sarunās. Tādējādi tiktu nodrošināts, ka noslēgtie nolīgumi ir pilnīgi saskaņoti ar Savienības tiesību aktiem.

SECINĀJUMI

Pēdējos gados ir daudz paveikts, lai uzlabotu Eiropas energopiegādes drošību. Tomēr, neskatoties uz sasniegumiem, Eiropa joprojām ir neaizsargāta pret satricinājumiem enerģētikas jomā. Šā iemesla dēļ Eiropas enerģētiskās drošības stratēģijā ir izklāstīti vairāki konkrēti pasākumi, kuru mērķis ir nostiprināt Eiropas izturētspēju un mazināt tās atkarību no enerģijas importa.

Savienības energopiegādes drošība ir nesaraujami saistīta ar enerģētikas un klimata politikas satvaru laikposmam līdz 2030. gadam, un par to būtu jāvienojas ar Eiropadomi. Pāreja uz konkurētspējīgu mazoglekļa ekonomiku mazinās importa fosilā kurināmā izmantojumu, ierobežojot enerģijas pieprasījumu un sekmējot atjaunojamo un vietējo energoresursu izmantojumu.

Īstermiņā

1. Attiecībā uz gaidāmo ziemu Savienībai jāuzlabo gatavība energopiegādes traucējumiem. Būtu jānostiprina Eiropas ārkārtas situāciju un solidaritātes mehānismi, par pamatu izmantojot riska novērtējumus (energopiegādes drošības spriedzes testus), kurus koordinē Komisija kopā ar dalībvalstīm, regulatoriem, pārvades sistēmu operatoriem un operatoriem, lai palielinātu izturētspēju. Savienībai ir arī jāsadarbojas ar starptautiskajiem partneriem, lai izstrādātu jaunus solidaritātes mehānismus attiecībā uz dabasgāzi un gāzes krātuvju izmantošanu.
2. Jauniem ieguldījumiem infrastruktūrā, kurus veicina dominējošie piegādātāji, ir jāatbilst visiem iekšējā tirgus un konkurences noteikumiem. Proti, būtu jāaptur projekts *Southstream* līdz brīdim, kad būs nodrošināta pilnīga atbilstība ES tiesību aktiem un tas tiks atkārtoti izvērtēts, ņemot vērā ES energopiegādes drošības prioritātes.
3. Lai uzlabotu energopiegādes drošību, Savienībai būtu cieši jāsadarbojas ar savām kaimiņvalstīm un partneriem Enerģētikas kopienā, jo īpaši ar Ukrainu un Moldovu. Šajā sakarā atzinīgi vērtējams nolīgums par reversajām plūsmām, kas neseno tika noslēgts starp Slovērijas Republiku un Ukrainu.

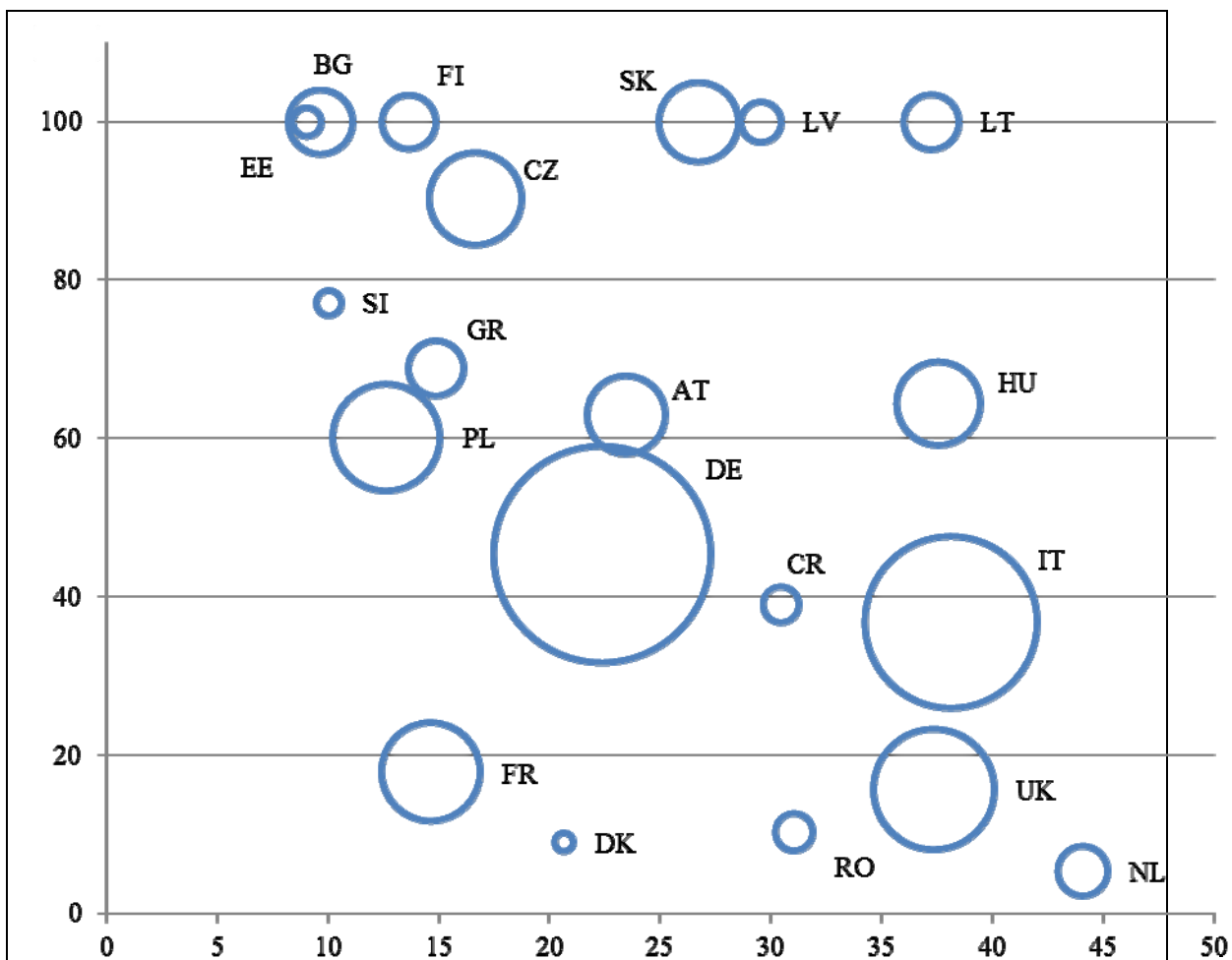
Vidējā termiņā un ilgtermiņā

4. Eiropai jāpanāk, lai enerģijas tirgus būtu efektīvāks un labāk integrēts. Būtu jāpaātrina prioritāro projektu īstenošana, lai pievienotu pastāvošās enerģētiski izolētās teritorijas un nodrošinātu, ka tiek sasniegts pašreiz izvirzītais mērķis, proti, līdz 2020. gadam nodrošināt starpsavienojumu jaudu 10 % apmērā no uzstādītās elektroenerģijas ražošanas jaudas. Līdz 2030. gadam dalībvalstīm būtu jāspēj sasniegt mērķi — starpsavienojumu jauda 15 % apmērā.
5. Savienībai ir jāsamazina sava atkarība no konkrētiem ārējiem piegādātājiem, dažādojot energoresursus, piegādātājus un maršrutus. Proti, būtu jānostiprina partnerība ar Norvēģiju, jāpaātrina Dienvidu gāzes koridora izveide un jāveicina jauna gāzes mezgla būvniecība Dienvidēiropā.
6. Energopiegādes drošībai un pārejai uz mazoglekļa ekonomiku būtu jāpiešķir prioritāte ES finanšu instrumentos 2014.–2020. gadam, galvenokārt izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta, pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta līdzekļus. Tiem būtu jābūt arī galvenajam mērķim, ja tiek veikti pasākumi, kuros izmanto tādas ES ārējās darbības instrumentus kā Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisms un Rietumbalkānu ieguldījumu mehānisms, kā arī

Eiropas Investīciju bankas un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas finansējums.

7. Lai patiesi risinātu energopiegādes drošības problēmu, ir vairāk jākoordinē dalībvalstu enerģētikas politika. Dalībvalstu izdarītā izvēle attiecībā uz energoresursu struktūru vai energoinfrastruktūru ietekmē citas dalībvalstis un Savienību kopumā. Izstrādājot ilgtermiņa enerģētikas politikas stratēģiju un gatavojoties starpvaldību nolīgumu noslēgšanai ar trešām valstīm, dalībvalstīm būtu labāk jāinformē citai citu un Komisiju. Nākotnē ir jācenšas nodrošināt labāku sinerģiju starp enerģētikas mērķiem un ārpolitiku un sarunās ar partneriem ieņemt vienotu nostāju.
-

1. PIELIKUMS. ATKARĪBA NO KRIEVIJAS DABASGĀZES PIEGĀDĒM

Horizontālā ass: dabasgāzes procentuālā daļa energoresursu struktūrā. Vertikālā ass: Krievijas dabasgāzes procentuālā daļa no dalībvalstu dabasgāzes patēriņa. Aplu lielums: importētās Krievijas dabasgāzes apjoms.

Aprēķinu pamatā ir nozares provizoriskie dati par 2013. gadu, un tajos ir ietverti Krievijas uzņēmumu pārdotie dabasgāzes apjomi, kas ne vienmēr ir saražoti Krievijā.

2. PIELIKUMS. GALVENO ENERGOPIEGĀDES DROŠĪBAS INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTU STATUSS

Dabasgāzes projekti

A Īstermiņa projekti (2014–2016)			
#	Projekta nosaukums	Sīkāka informācija	Termiņš
Baltijas gāzes tirgus			
1	LT: sašķidrinātās dabasgāzes tankkuģis	Tankuģis (nav KIP). Statuss: būvniecības posms	2014. gada beigas
2	Klaipēda–Ķiemēni cauruļvada jaudas palielināšana	Jaudas palielināšana savienojumam no Klaipēdas līdz LT–LV starpsavienojumam. Statuss: IVN un inženiertehniskā projektēšana	2017
Gāzes piegādes izvēles iespējas Centrāleiropā un Dienvidaustrumeiropā			
1	PL: sašķidrinātās dabasgāzes terminālis	Terminālis Svinoujscē un savienojošais cauruļvads (nav KIP termiņa dēļ). Statuss: būvniecības posms	2014. gada beigas
2	EL–BG starpsavienojums	Jauns starpsavienojums ar mērķi atbalstīt dažādošanu un nogādāt <i>Shah Deniz</i> gāzes laukā iegūto gāzi Bulgārijā. Statuss: atļauju saņemšana, IVN (kavēšanās par 2 gadiem)	2016
3	EL–BG reversā plūsma	Pastāvīga reversā plūsma esošajā starpsavienojumā (alternatīva/papildinājums <i>IGB</i> cauruļvadam). Statuss: priekšanalīzes posms	2014
4	BG: krātuves modernizācija	Uzglabāšanas jaudas palielināšana <i>Chiren</i> gāzes krātuvē. Statuss: priekšanalīzes posms	2017
5	HU–HR reversā plūsma	Reversā plūsma, kas ļaus gāzes plūsmu pārvadīt virzienā no Horvātijas uz Ungāriju. Statuss: priekšizpētes posms	2015
6	HU–RO reversā plūsma	Projekts, kas ļaus gāzes plūsmu pārvadīt virzienā no Rumānijas uz Ungāriju. Statuss: priekšizpētes posms	2016
7	BG–RS starpsavienojums	Jauns starpsavienojums, kas veicinās energopiegādes drošību Bulgārijā un Serbijā. Statuss: IVN, maršruta plānošana, finansēšana (problēma ar <i>Srbijagas</i> nošķiršanu, lai piekļūtu finansējumam)	2016
8	SK–HU starpsavienojums	Jauns divvirzienu cauruļvads. Statuss: būvniecības posms	2015
B Vidēja termiņa projekti (2017–2020)			
#	Projekta nosaukums	Sīkāka informācija	Termiņš

Baltijas gāzes tirgus			
1	PL–LT starpsavienojums	Jauns divvirzienu cauruļvads (<i>GIPL</i>), ar ko tiks izbeigta Baltijas valstu izolētība. Statuss: priekšizpētes / inženiertehniskās priekšizpētes (<i>FEED</i>) posms	2019
2	FI–EE starpsavienojums	Jauns divvirzienu cauruļvads atkrastē (" <i>Balticconnector</i> "). Statuss: priekšanalīzes posms/atļauju saņemšana	2019
3	Baltijas sašķidrinātās dabasgāzes terminālis	Jauns sašķidrinātās dabasgāzes terminālis, par kura atrašanās vietu vēl tiks lemts (EE/FI). Statuss: priekšanalīzes posms/atļauju saņemšana	2017
4	LV–LT starpsavienojums	Esošā starpsavienojuma modernizācija (ietverot kompresoru staciju). Statuss: priekšanalīzes posms	2020
Gāzes plūsmas nodrošināšana virzienā no Spānijas uz ziemeļiem			
1	ES–FR starpsavienojums " <i>Midcat</i> "	Jauns starpsavienojums (ietverot kompresoru), lai nodrošinātu divvirzienu plūsmas ²⁹ starp Franciju un Spāniju. Statuss: priekšizpētes posms	Jānosaka
Klasteru gāzes piegādes izvēles iespējas Centrāleiropā un Dienvidaustrumeiropā			
1	PL–CZ starpsavienojums	Jauns divvirzienu cauruļvads starp Čehijas Republiku un Poliju. Statuss: priekšizpēte/ <i>FEED</i> , atļauju saņemšana (CZ)	2019
2	PL–SK starpsavienojums ³⁰	Jauns divvirzienu cauruļvads starp Slovākiju un Poliju. Statuss: 2014. gadā tiks pieņemts galīgais lēmums par ieguldījumiem	2019
3	PL: 3 iekšējie cauruļvadi un kompresoru stacija	Iekšējās infrastruktūras nostiprināšana, kas vajadzīga, lai sasaistītu ievades punktus Baltijas jūras piekrastē ar PL–SK un PL–CZ starpsavienojumiem. Statuss: priekšanalīzes posms	2016–2018
4	<i>TANAP</i> (TR–EL)	Transanatolijas dabasgāzes cauruļvads, pa kuru caur Turciju uz ES tiks pārvadīta Kaspijas jūras reģiona gāze un ar kuru tiks atvērts ES Dienvidu gāzes koridors. Statuss:	2019

²⁹ Gāzes plūsmas nodrošināšana virzienā no Spānijas uz Franciju gadījumam, ja saruks piegāde Rietumeiropā un Centrāleiropā. Plūsma virzienā no Francijas uz Spāniju, lai veiktu arbitrāžu, ja Spānijā būs augstas gāzes cenas. Jānostiprina arī cauruļvads "*Artère du Rhône*".

³⁰ Šie divi starpsavienojumi (PL–CZ un PL–SK) nodrošinās plūsmas starp Baltijas un Adrijas jūru, kā arī pa tiem varētu pārvadīt gāzi no DE–NL–NO, kas ievērojami palielinātu energopiegādes drošību visā (Dienvid-)austrumeiropā.

		priekšizpēte / galīgais lēmums par ieguldījumiem	
5	<i>TAP</i> (EL–AL–IT)	Dienvidu gāzes koridora daļa ES teritorijā. Tiešais savienojums ar <i>TANAP</i> . Statuss: atļauju saņemšana	2019
6	<i>IAP</i> (AL–ME–HR)	Jauns starpsavienojums, kas būs daļa no Balkānu reģiona gāzes loka un būs savienots ar <i>TAP</i> . Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms	2020
7	HR: sašķidrinātās dabasgāzes terminālis	Jauns sašķidrinātās dabasgāzes terminālis Krkā, kas veicinās energopiegādes drošību un piegāžu dažādošanu reģionā. Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms (problēmas saistībā ar finansējumu)	2019
8	BG: iekšējā sistēma	Reģionālai integrācijai nepieciešamās pārvades sistēmas atjaunošana un paplašināšana Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms	2017 (jāapstiprina)
9	RO: iekšējā sistēma un reversā plūsma virzienā uz UA	Rumānijas tranzīta un pārvades sistēmas un reversās plūsmas integrācija virzienā uz Ukrainu. Statuss: priekšizpētes posms (regulatīvie jautājumi saistībā ar reverso plūsmu)	Jānosaka
10	EL: kompresoru stacija	Kompresoru stacija Kipi, kas nodrošinās savienojumu starp <i>TANAP</i> un <i>TAP</i> . Statuss: atļauju saņemšanas posms	2019
11	EL: Aleksandrupoles sašķidrinātās dabasgāzes terminālis	Jauns sašķidrinātās dabasgāzes terminālis Grieķijas ziemeļu daļā. Statuss: atļauju saņemšanas posms	2016 ³¹
12	EL: Egejas sašķidrinātās dabasgāzes terminālis	Jauns peldošais sašķidrinātās dabasgāzes terminālis Kavalas līcī. Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms, atļauju saņemšana	2016 ³²

Elektroenerģijas projekti

A Īstermiņa projekti (2014–2016)			
#	Projekta nosaukums	Sīkāka informācija	Termiņš
Baltijas izolācijas izbeigšana			
1	<i>Nordbalt</i> 1 un 2	Starpsavienojumi starp Zviedriju un Lietuvu (nav KIP). Statuss: būvniecības posms	2015
2	LT–PL starpsavienojums	Jauns starpsavienojums un pretslēguma pārveidotājstacijas; nākamais posms plānots 2020. gadā; saistītie	2015 (pirmais posms)

³¹ Projekta virzītāju sniegtā informācija, bet īstenošana, visticamāk, tiks sākta 2017. gadā.

³² Tas pats.

		infrastrukturāras nostiprinājumi, kas vajadzīgi PL. Statuss: būvniecības posms	
B	Vidēja termiņa projekti (2017–2020)		
#	Projekta nosaukums	Sīkāka informācija	Termiņš
Baltijas izolācijas izbeigšana			
1	Iekšējās līnijas LV un SE	LV–SE starpsavienojuma jaudas palielināšana (<i>NordBalt</i>). Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms	2019
2	EE–LV starpsavienojums	Starpsavienojums un saistītie infrastruktūras nostiprinājumi EE. Statuss: priekšizpētes/ <i>FEED</i> posms	2020
3	EE, LV, LT sinhronizācija ar kontinentālās Eiropas tīkliem	Baltijas valstu sinhronizācija. Statuss: priekšizpētes posms	2020 (jāapstiprina)
Pireneju pussalas izolācijas izbeigšana			
1	Starpsavienojums starp Franciju un Spāniju	Augstsprieguma līdzstrāvas jūras kabeļa starpsavienojums starp Akvitāniju (FR) un Basku zemi (ES)	2020 (jāapstiprina)